

Dan Broström-minnen berättade av hans maka

Dan Broströms mest uppskattade present på 50-årsdagen var ett album, i vilket maken klistrat in tidningskarikatyrer.

Den äldsta av dessa — gubben i cylindern — är klippt ur *Strix*, som hade en serie riksdagsporträtt i januari 1906.

Bilen nedan är av 1915 års modell. Den förekom i *Lutfisken* å pro pos sjöministrarnas besök i hemstaden vid pansarbåten Sveriges stapelutöppning: "Här för Östra Hamngatan fram i en öppen bil. På grund av att han satt tillbakalutad kunde han igenkänna..."

Vrångbilderna å la pingvin stod i *Figaro* 1925 till en vers av Axel Klinckowström.

Mest porträttlik är Ivar Starckenbergs karikatyr, som ingick i ett reportage från Göteborgsutställningen.

del som berättats av maken och svägerskorna och aldrig trängt utanför familjekretsen. — Och här är en av de kostligaste:

Yngsta dottern Karin ville som alla andra unga flickor gärna ha något nytt i klädväg då och då och bombarderade en gång pappan med böner om pengar till en värhatt. Axel Broström gav till slut efter, men när han plockade fram en tia ur plånboken morrade han:

— Men se nu till, att det blir en stark hatt!!!

Säger man, att Ann-Ida Broström lever på minnena från de 18 åren vid sin makes sida, är detta endast till hälften sant. Hon är företagsintresserad långt över den vanliga gränsen för en stor aktieägare, men i stiftelser och institutioner fullföljer hon aktivt sin makes intentioner. Ingen utomstående har kunnat ana hur intimt förknippade hennes insatser är med de minnen som förblivit levande genom en mansålder.

Ett göteborgsintermezzo, en helt obetydlig men stämningfull minnesbild från utställningssommaren 1923, är sålunda den direkta upprinnelsen till Dan Broströms hemmet, det för en del år sedan invigda hemmet för studerande ungdom i Lorensbergskvarteret.

— Det var en augustikväll på utställningen som fick en tjugig, improviserad avslutning, berättar fru Broström. När min make och jag var på väg mot grindarna nedanför Konstmuseet hade klockan hunnit bli över midnatt. Där uppäcktes vi av en skara studentsångare, och de spärrade vägen. I nästa ögonblick sjöng en mäktigt kör: "Vår sängargyllning tag". Dan, som älskade ungdom, blev helt begeistrad och höll på stående fot ett tal till studenterna i sommarnatten. Det var ett vackert ögonblick — jag glömmer det aldrig. Och jag hade det i tankarna, när jag fick klart för mig att det skulle vara väl använda pengar att bygga ett hem för studerande ungdom. Det skulle glatt honom...

Den unge skeppsredaren, som gjort mer än någon annan för att placera Sverige på den ekonomiska världskartan, var en gestalt som fascinerade samtidens ungdom. Ett par gånger tillmötesgick han lundastudenternas inbjudan och höll

när han gick bort. Här finns mängder av praktfulla silverpjäser m. m., anknyttande till stora sjöfartsevenemang, gudmorssouvenirer inte att förglömma. Men en stor samling pokaler hör samman med mindre flytetyg — Dan Broström var en lidelsefull kappsegelare. Han läste också mycket, varom bokhyllorna bär vittne, och mycket av allt övrigt som fyllde hans privatliv illustreras av en stor samling fotos. Om hans stora umgänge talar signerade porträtt från talrika vänner — alltifrån kungliga slottet till Kristinehamn, där nr 1 var "Sanne vännen J. A. Persson", garverifabrikör, styrelseledamot i Fermbolaget, faderlig rådgivare och hedersgubbe. Däremot är de paradporträtt, som så ofta figurerar i reproduktion och kopia, inte minnen i direkt mening. Dan Broström gav sig aldrig tid att sitta modell — samtliga målningar och byster av honom har utförts efter fotografi efter hans bortgång.

En fotoparad på en hylla står oförändrad kvar så som den en gång ordnats av Dan Broström själv: ledamöterna i Hammarskjöldskå ministären. Det var långtifrån en villig sjöministerkandidat som K. A. Wallenberg attackerade våren 1914. Dan Broström hade kastat sig in i politiken som riksdagsman 1906 — 11 för att sjöfarten under dess internationella genombrott måste ha en aktiv talesman. Den varmt avhållna modern hade inte varit riktigt glad däråt, ty maken hade ständigt

en ny bekantskap slog han upp vederbörande i en uppslagsbok — och han kom ihåg alltsamman vid nästa sammanträffande, om också äratal efteråt.

Det var sällan långt mellan hans skallande skratt. Som text under en amerikaresa för snart 4 år sedan. Den formade sig till en verklig Eriksgata för den man som realiserat Wilhelm R. Lundgrens stora plan på en svensk passagerarlinje till New York. Det enda som gjorde amerikanerna litet besvikna var, att den celebre gästen inte tagit med sig sina många ordnar. Dan hade varit naiv nog att tro att sådant rakt inte passade i den stora republiken.

Glad som en speleman var han och överallt inträffade överraskningar för honom och maken. I St Paul råkade man fira ett Jenny Lind-jubileum, och de svenskamerikanska arrangörerna uppvaknade förstas inte förgäves den svenske gästen om ett ekonomiskt bidrag. Till tack blev fru Broström vid avfärden blomstersmyckad som aldrig nånsin förr eller senare. Med samma tåg skulle de i festen medverkande konserterna resa, det var sängargyllningar och stort ståhej på perrongen. Men Dan Broström tröttnade sedan aldrig på att erinra om den man som stegade fram till honom och frågade om Dan visste namnet på den där sångerskan — varvid han pekade på den dam som hade de mesta blommorna! Till saken hör att Ann-Ida Broström inte kan ta en ton...

I stort och smått levandegöres i många liknande kärleksfullt bevarade anekdoter en stor man av den som stod honom närmast. "En underbar människa".

Hur räckte han till? Han hann med en stor kommunalpolitisk insats i sin hemstad som han höll så

stytvt på, han ägnade sig åt de minsta detaljer såsom garderober och spistyper i Broströmska stiftelsen, äreminnet över föräldrarna, vars invigning han ej fick uppleva, hans tid räckte till för flyget och de mest skiftande pionjärgärningar, jämsides med det världsomspännande dagliga arbetet, och jämsides med stort umgängesliv, konserter, teater — allt.

— Han var road av allt, helt enkelt! När man oroade sig för det hårda tempot och frågade om han

inte var trött, svarade Dan: "Trött?! — inte blir jag trött som har ett så härligt yrke!" Arbetet var hans glädje och stolthet. När Sagoland sjösattes i Hull 1913 — den var på 10.000 ton och den största malmångaren dittills — frågade jag honom varifrån han tagit namnet. "Åh, det var lätt funnet: är det inte som en saga, att vi kommit så här långt!" svarade han och pekade på nybygget. Han förblev i hela sitt liv en sant ödmjuk människa.

Ann-Ida Broströms representationsplikt under dessa 18 år var stor. Hon säger eftersinnande, att hon aldrig fann den betungande — det var enbart roligt och stimulerande att stå vid Dans sida, ha del i hans stora planer och drömmar.

Han var de snabba beslutens man, när så krävdes. Inland kunde de te sig alltför djärva för den som inte var så förtrogen med utvecklingen som Dan Broström. Men han hade också en märklig förmåga att se i förväg och välja de rätta medarbetarna. En dag 1915 kom han hem och berättade, att han köpt Eriksbergs varv och gjort den unge varvsingenjören Gunnar Engberg till chef. I december året därpå var det dags för en ännu större överenskning: förvärvet av aktiemajoriteten i Götaverken! Den häpnadsmakande kunde inte begripa meningens med att driva två varv. "Då konkurrerar du ju med dig själv!" — "Det är det som är det fina — det piggar upp dem båda" skrattrade han.

Mitt i sin pressande gärning förblev Dan Broström en familjemänniska. Han brukade komma hem från kontoret eller sammanträden först kl. 6 på kvällen, och alltid var den stående frågan: "Vad har de härliga ungarna sagt idag?" Han var uttröttlig i sitt intresse för barnen, och maken, som lärt sig metodik av honom, började till sist föra bok över dagens uttalanden i barnkammaren...

Det sista minnet av Dan Broström illustrerar på ett märkligt sätt hans geniala framsynthet. Redan 1914 hade han kontrakt med Bethlehem Steel om två specialfartyg för den nya malmtrafikleden mellan Chile och Nordamerikas ostkust genom den nya Panamakanalen. Kriget kom emellan, och norska rederier, som skulle samarbetat, backade sedermera ut. Dan Broströms stolthet var, att han aldrig brutit ett ord eller ett kontrakt, men byggandet av Svealand och Amerikaland — med sina 23.000 ton de största lastmotorfartyg som dittills byggts i Europa — betydde svåra problem under en följd av

år på grund av de låga och fraktsatserna. På våren 1916 dock båtarna äntligen satta i drift, och rapporten om den försturen var lovande.

Det var om Svealand och kaland han talade under bilfärden med sin maka bredvid honom i förares skall få se, att just de tvåna, som berett mig så mycket, kan bli vår räddning

Han hade rätt. Flera år under sjöfartskrisen i början av 30-talet, fortsatte dessa företag urverksmässiga trafik och då i hög grad att klara Tlagets ekonomi.

Medan Dan Broström körtåt, fortsatte han att tala om sina framtidsplaner, sade något om hur lyckligt över den framgång och lycka skänkt honom. Ett ögonblick slirade bilen i den skarpa vid Trönninge, kolliderade räckert och slog runt —

"Det fanns kanske en person här i landet, som varande stund vore oersättlig för detta lilla antal mänskliga betecknar Sveriges representation i den krets av män, som över världens handel, sjöindustri. Det är tack vare snille och kraft, som värt tala med i dessa frågor, går är deras antal minskat."

Orden är Torgny Segers HT:s dödsruna. Han vittnar Göteborgs utveckling är kräftan Dan Broströms namn, hans förkroppsligar den svenska tens erövring av världshavet.

"Dan Broström lyckades han företog sig. Han hade och lampan".